

VALTIONEUVOSTON ASETUS VAHVAN SÄHKÖISEN TUNNISTUSPALVELUN TARJOAJIEN LUOTTAMUSVERKOSTOSTA**Taustaa**

Vuoden 2015 alussa eduskunta hyväksyi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisestä allekirjoituksesta annettuun lakiin 617/2009 (*jäljempänä tunnistuslaki*) uuden 12 a §:n, jossa säädetään tunnistuspalvelun tarjoajien verkostosta eli luottamusverkostosta. Luottamusverkostoa koskevat säännökset tulevat voimaan 1.1.2016, mutta säännöksiä sovelletaan vasta 1.5.2017 lukien.

Maaliskuusta 2015 alkaen on toiminut valtiovarainministeriön asettama työryhmä (hallintamallityöryhmä), jonka tarkoituksena on avustaa liikenne- ja viestintäministeriötä ja valtiovarainministeriötä luottamusverkoston hallintamallia koskevan valtioneuvoston asetuksen ja luottamusverkoston toiminnan kannalta tarvittavien asiapaperien valmistelussa. Työryhmä on ollut avoin ja siinä ovat olleet edustettuina käytännössä kaikki vahvan sähköisen tunnistamisen toimijat.

Lainsäädäntö

Tunnistuslain 12 a §:ssä on säädetty tunnistuspalvelun tarjoajien verkostosta. Sen mukaan tunnistuspalvelun tarjoaja liittyy osaksi luottamusverkostoa, kun se tekee lain 10 §:n mukaisen ilmoituksen Viestintävirastolle vahvan sähköisen tunnistamispalvelun tarjonnan aloittamisesta.

Tunnistuslain 12 a §:n 2 momentin mukaan luottamusverkostoon kuuluvan tunnistuspalvelun tarjoajan on noudatettava sellaisia hallinnollisia käytäntöjä, jotka mahdollistavat tunnistuspalveluita tarjoavien ja niitä hyödyntävien sähköisten palveluntarjoajien tarjoamien palveluiden yhteentoimivuuden sekä tarjottava tekniset rajapinnat, jotka luovat edellytykset tunnistuspalveluita tarjoavien ja niitä hyödyntävien toimijoiden väliselle toiminnalle.

Tunnistuslain 12 a §:n 4 momentin mukaan tunnistuspalvelun tarjoajat vastaavat yhteistyössä teknisten rajapintojen ja hallinnollisten käytäntöjen yhteentoimivuudesta.

Tunnistuslain 12 a §:n 5 momentin mukaan luottamusverkoston hallinnollisista käytännöistä, teknisistä rajapinnoista ja hallinnollisista vastuista annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Tunnistuslain 12 a § tulee voimaan 1.1.2016. Lain 12 a §:ää sovelletaan ensimmäisen kerran 1.5.2017.

Esitys

Esityksellä säädettäisiin tunnustuslain 12 a §:n 5 momentin valtuutuksen nojalla valtioneuvoston asetus vahvan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajien luotta-

musverkostosta. Asetuksessa säädettäisiin luottamusverkoston hallinnollisista käytännöistä, teknisistä rajapinnoista ja hallinnollisista vastuista.

1 §

Asetuksen soveltamisala

Asetuksen 1 §:ssä määrättäisiin asetuksen soveltamisalasta ja tavoitteista tunnistuslain 12 a §:n 5 momenttiin sisältyvän valtuutuksen mukaisesti. Tunnistuslain 12 a §:n 4 momentissa säädetään tunnistuspalvelun tarjoajien velvoitteesta ja vastuusta toimia yhteistyössä siten, että tekniset rajapinnat ja hallinnolliset käytännöt toteutetaan yhteen toimivasti. Lainkohdassa on säädetty tunnistuspalveluiden tarjoajille yhteistyövelvoite, jonka tarkoitus on, että tekniset rajapinnat ja hallinnolliset käytännöt saadaan käyttöön tunnistuspalvelun tarjoajien välillä.

Asetuksen 1 §:n 2 momentissa todettaisiin, että ehdotettu asetus ei koskisi EU- ja ETA-valtioiden rajoja ylittävää EU:n komissiolle notifioitujen sähköisten tunnistusvälineiden käyttöä ja tunnistamisen välitystä, josta on säädetty ns. eIDAS-asetuksessa (EU) N:o 910/2014.

2 §

Määritelmät

Ehdotuksen 2 §:ssä määriteltäisiin luottamusverkostossa toimivat erilaiset toimijat. Pykälän 1 kohdan mukaan tunnistusvälineen tarjoajalla tarkoitettaisiin palveluntarjoajaa, joka laskee liikkeelle vahvan sähköisen tunnistamisen tunnistusvälineitä yleisölle. Pykälän 2 kohdan mukaan tunnistuksen välityspalvelun tarjoajalla tarkoitetaan palveluntarjoajaa, joka tarjoaa vahvan sähköisen tunnistamisen palveluita niitä käyttäville palveluntarjoajille. Tunnistuspalvelun tarjoaja on määritelty tunnistuslain 2 §:n 4 kohdassa. Sillä tarkoitetaan palveluntarjoajaa, joka tarjoaa vahvan sähköisen tunnistamisen palveluita niitä käyttäville palveluntarjoajille tai laskee liikkeelle tunnistusvälineitä yleisölle tai molempia.

3 §

Luottamusverkoston tekniset rajapinnat

Ehdotuksen 2 §:n 1 momentissa määriteltäisiin tunnistuslain 12 a §:ssä tarkoitettut luottamusverkoston tekniset rajapinnat, jotka luovat edellytykset tunnistuspalveluita tarjoavien ja niitä hyödyntävien toimijoiden väliselle toiminnalle. Tunnistuslain 12 a §:n 2 momentissa tarkoitettuja teknisiä rajapintoja, jotka luovat edellytykset tunnistuspalveluita tarjoavien ja niitä hyödyntävien toimijoiden väliselle toiminnalle, olisivat 1) tunnistusvälineiden tarjoajien välinen rajapinta, 2) tunnistusvälineen tarjoajan ja tunnistuksen välityspalvelun välinen rajapinta ja 3) tunnistuspalveluntarjoajan ja tunnistuspalvelua hyödyntävän toimijan (eli asiointipalvelun) välinen rajapinta.

Ehdotetun 2 momentin mukaan luottamusverkostoon kuuluvat tunnistuspalvelun tarjoajat voivat sopia myös tunnistuslain 12 a §:n 3 momentissa tarkoitettun tunnistetiedon veloituksen välittämiseen tarvittavasta tai muusta luottamusverkoston toiminnassa tarpeellisesta rajapinnasta. Tunnistamispalvelun tarjoaja

kuuluu luottamusverkostoon silloin, kun se on tehnyt tunnustuslain 10 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen toiminnan aloittamisesta.

Ehdotetun 3 momentin mukaan luottamusverkostoon kuuluvan tunnistuspalvelun tarjoajan on tarjottava luottamusverkoston edellä 1 momentissa tarkoitetuissa rajapinnoissa kussakin vähintään yhtä yleisesti käytetyn standardin mukaista teknistä rajapintaa. Yleisesti käytettyjä teknisiä rajapintoja ovat esimerkiksi openID Connect- tai SAML-standardien mukaiset tekniset rajapinnat.

4 §

Luottamusverkoston hallinnolliset vastuut

Pykälän 1 momentissa lueteltaisiin ne luottamusverkoston hallinnolliset yhteiset vastuut, joista kuitenkin jokainen luottamusverkostossa toimiva tunnistuspalvelun tarjoaja vastaisi omalta osaltaan. Momentin 1 kohdan mukaan luottamusverkostossa jokainen tunnistuspalvelun tarjoaja vastaa omalta osaltaan tunnistetietojen välittämisestä luottamusverkostoon kuuluvien tunnistuspalvelun tarjoajien välillä. Hallituksen esityksen HE 272/2014 mukaan (s. 11) 12 a §:n tarkoituksena on, että tunnistuksen välityspalveluiden tarjoajan on tarjottava sähköisten asiointipalveluiden tarjoajille tekninen ja hallinnollinen mahdollisuus hyväksyä kaikki käytettävissä olevat tunnistuspalvelut.

Ehdotetun 2 kohdan mukaan luottamusverkostossa tunnistuspalvelun tarjoaja vastaa omalta osaltaan tarjoamastaan edellä 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua teknisestä rajapinnasta, rajapinnan toimivuudesta ja sen saatavilla olosta.

Ehdotetun 3 kohdan mukaan luottamusverkostossa jokainen tunnistuspalvelun tarjoaja vastaa tarjoamansa edellä 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua teknisen rajapinnan hyödyntämiseen liittyvän dokumentaation yhteiskäytöstä muiden luottamusverkostoon kuuluvien tunnistuspalvelun tarjoajien kanssa.

Ehdotetun 4 kohdan mukaan luottamusverkostossa jokainen tunnistuspalvelun tarjoaja vastaa tunnustuslain 12 a § 3 momentissa tarkoitettua tunnistetiedon välittämisestä suoritettavan korvauksen veloituksen teknisestä oikeellisuudesta. Tunnustuslain 12 a §:n 3 momentin mukaan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajan (tunnistusvälineen tarjoajan) lähettäessä sähköiseen tunnistusvälineeseen liittyvää tietoa toiselle sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajalle edelleen välitettäväksi, välitettävästä tunnistetiedosta tulee suorittaa lähettäjälle (tunnistusvälineen tarjoajalle) korvaus.

Ehdotetun 5 kohdan mukaan luottamusverkostoon kuuluva tunnistuspalvelun tarjoaja vastaa omalta osaltaan muiden luottamusverkostoon kuuluvien palveluihin vaikuttaviin häiriöihin tai tietoturvahäiriöihin liittyvästä tiedonvaihdosta sekä häiriötilanteiden selvittämisestä luottamusverkostossa.

Ehdotetun 6 kohdan mukaan luottamusverkostoon kuuluva tunnistuspalvelun tarjoaja vastaa omalta osaltaan tämän asetuksen mukaisten sopimusten laatimisesta ja ylläpidosta. Tunnustuslain 12 a §:n 4 momentin mukaan tunnistuspalvelun tarjoajat vastaavat yhteistyössä teknisten rajapintojen ja hallinnollisten käytäntöjen yhteentoimivuudesta. Tämä lain velvoite edellyttää, että luottamusverkostossa toimivat tunnistuspalvelun tarjoajat sopivat yhteen toimivuuden edellyttämistä yksityiskohdista.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa määrättäisiin luottamuspalvelun tarjoajien omista hallinnollisista vastuista, joista luottamusverkostoon kuuluvat tunnistus-

palvelun tarjoajat eivät sovi keskenään. Tunnistuspalvelun tarjoaja vastaa tunnistusvälineensä ja tunnistusvälityspalvelun tarjonnasta asiakkaille sekä palvelun käyttö- ja muista ehdoista. Edelleen tunnistuspalvelun tarjoaja vastaa palvelunsa tuottamisesta, laadusta ja tietoturvallisuudesta. Luottamusverkostoon kuuluva tunnistamispalvelun tarjoaja vastaa palvelunsa käytöstä ja kehittämisestä sekä näistä aiheutuvista kustannuksista. Edelleen tunnistuspalvelun tarjoaja vastaa hinnoittelusta omille asiakkailleen eli tunnistusvälineen haltijalle ja sähköisten asiointipalveluiden tarjoajille.

5 §

Luottamusverkoston hallinnolliset käytännöt

Tunnistuslain 12 a §:n 4 momentissa säädetään tunnistuspalvelun tarjoajien veloitteesta ja vastuusta toimia yhteistyössä siten, että tekniset rajapinnat ja hallinnolliset käytännöt toteutetaan yhteen toimivasti. Lainkohdassa on säädetty tunnistuspalveluiden tarjoajille yhteistyövelvoite, jonka tarkoitus on, että tekniset rajapinnat ja hallinnolliset käytännöt saadaan käyttöön tunnistuspalvelun tarjoajien välillä. Tämän vuoksi ehdotetussa 5 §:ssä määriteltäisiin hallinnolliseksi käytännöksi, että tunnistuspalvelun tarjoajien yhteistyövelvoitteen nojalla luottamusverkostoon kuuluvat tunnistuspalvelun tarjoajat neuvottelevat ja sopivat luottamusverkoston toteuttamiseksi välttämättömistä seikoista.

Hallintomallityöryhmän työn aikana tarkoituksenmukaisimmaksi sopimisen tavaksi näyttää muodostuvan se, että luottamusverkoston jäsenet sopivat tunnistamistietojen välittämisestä, sen hinnasta ja käytettävistä teknisistä rajapinnoista kahdenkeskinen sopimuksin. Ehdotettu säännös ei kuitenkaan estä luottamusverkostoon kuuluvien tunnistamispalvelun tarjoajien sopivan tunnistamistietojen välittämisestä yhdellä toimijoiden keskinäisellä sopimuksella.

Viestintävirasto valvoo tunnistamislain ja sen luottamusverkostoa koskevan 12 a §:n noudattamista. Luottamusverkoston toiminnan ohjauksen ja valvonnan kannalta sekä toimialan kehityksen seuraamisen kannalta olisi jo luottamusverkostoon siirtymisen aikana tarkoituksenmukaista perustaa Viestintävirastoon avoin työryhmä, jossa kaikki toimijat ovat edustettuina. Kuultuaan toimijoita Viestintävirasto voisi myös antaa ohjeita tai suosituksia tunnistamispalveluiden tarjoajille.

6 §

Asetuksen voimaantulo ja soveltaminen

Asetus ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016. Asetusta sovelletaan ensimmäisen kerran 1 päivänä toukokuuta 2017 kuten myös luottamusverkostoa koskevaa tunnistamislain 12 a §:ää.

Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä valtioneuvoston asetukseksi ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia. Luottamusverkostoon liittyviä taloudellisia vaikutuksia on käsitelty hallituksen esityksessä HE 272/2014, jossa taloudellisia vaikutuksia on arvioitu kolmen erilaisen skenaarion avulla.

Vaikutukset viranomaisiin

Asetusehdotuksella ei ole vaikutuksia viranomaisten tehtäviin, sillä tunnistamislain nojalla luottamusverkostoa koskevien säännösten noudattamista valvoo Viestintävirasto.

Valmistelu

Valtiovarainministeriö asetti maaliskuussa 2015 työryhmän avustamaan liikenne- ja viestintäministeriötä sekä valtiovarainministeriötä luottamusverkoston hallintamallia koskevan valtioneuvoston asetuksen ja luottamusverkoston toiminnan kannalta tarvittavien asiapapereiden valmistelussa. Työryhmä on ollut avoin ja siinä ovat olleet edustettuina käytännössä kaikki vahvan sähköisen tunnistamisen toimijat. Työryhmä toimii vuoden 2015 loppuun ja on tähän mennessä koontunut seitsemän kertaa. Työryhmässä on keskusteltu luottamusverkoston hallintamallista ja vahvan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajien luottamusverkostoa koskevasta asetusluonnoksesta.

Asetusluonnos on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa. Luonnos asetukseksi lähetettiin lausuntokierrokselle 30.10.2015. Saaduissa lausunnoissa....

Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016. Asetusta sovelletaan ensimmäisen kerran 1 päivänä toukokuuta 2017 kuten myös luottamusverkostoa koskevaa tunnistamislain 12 a §:ää.